

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Ingemann, B. S.; af B.S. Ingemann : udgivet som Indbydelsesskrift til Examen Artium og den offentlige Skole-Examen ved Sorøe Academie i Juli 1840.

Titel | Title:

Stjernebilledernes Symbolik : en poetisk Anskuelse

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Kjøbenhavn : trykt hos Andreas Seidelin, 1840

Fysiske størrelse | Physical extent:

32 s., 1 tav.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

Stjernebilledernes Symbolik.

En poetisk Aufskuelse

af

B. C. Ingemann.

Udgivet som

Indbydelseskraft

til Examen Artium og den offentlige Skole-Examen ved Sorøe Academie

i Juli 1840.

Kjøbenhavn.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Stiermüllersches Symbolik

Ein porträt Maffel

Dr. C. J. J. J. J.

Handbuch

in einem Atlas der öffentlichen Bibliothek der Stadt

1. Aufl. 1810.

Indledning.

Den her meddelte Fremstilling af en Stjernebilled = Symbolismus vil maaskee henregnes til det Slags esoteriske Tankephantasier, der ligesaalidt heelt kunne forbre Plads i Poesiens som i Videnskabens Verden. For de Læsere, den desuagtet maatte tiltale, være det mig tilladt fra et Standpunkt, der mere nærmer sig Undersøgelsens, at ledsage Anskuelserne med en foreløbig Antydelse af dens objective Element.

Ved at betragte Stjernehimlen, selv uden fagmæssig Indvielse i Astrognosien, blot med et almindeligt Kendskab til de besynderlige Omrids og Billeder, hvormed man fra de ældste Tider ligesom har villet fastholde i enkelte Grupper den uendelige Mangfoldighed af Universets Sole og Verdenssystemer, maa vel den Tanke nærmest paatrænge sig den combinerende Phantasi, om der dog ingen Idee = Enhed og sammenhængende Betydning skulde være at finde i dette Billedhav. Sine store Grottesker ere dog nu eengang henslilede paa den høieste Grottehvælving i Verden, som uudslettelige Hieroglypher, hvormed Menneksslægtens Genius gjennem de forskellige Folkelagter fra Chaldaernes og Phœniciernes Dage i lunefuld Ubevidsthed har phantaseret over de ophoiede Universglimt. Vel svimlel Tanken ved det Chaotiske i denne Billedlabyrinth, men vil dog nodig opgive Førefillingen om en mulig Ariadnetraad.

Overalt, hvor den menneskelige Aand har efterladt sig Mindesmærker og de forgangne Tiders Phantasi har henfattet Billeder for Efterlægten, ere vi berettigede til at sege en Idee, der med større eller mindre Klarhed har stræbt at udtale sig, selv gjennem en lang Række af Generationer, og saadanne Slægt-Værker eller successive Udtryk af Menneskeslægstens Aand gjennem de forskjellige Tider ere i højeste Grad universelle. Herom vidne de Gamles billedlige Theogonier og Kosmogonier. De, der i Menneskeslægstens Barndoms-værker kun vine Spirerne til dens Manddomsbedrifter og Fornuftalderens Aandsudvikling, stude dog ofte ved Tænkglimt i slige Mindesmærker, som robe en tidlig ligesom Divinationens Forudskint af hvad der først i den modernere Tænkningstidsalder fremtraadte klart for Erkjendelsen. Man vil endog i slige Glimt have seet Lysfunter af hiin "medfødte Videnskab", hiin Menneskeaaendens umiddelbare Viden og inderlige Forbindelse med Naturen og dens Perle, hvori den med en siden tabt Klarhed engang har affpeilet Universets og Tilværelsens Grundpiller.

Maae vi end tilstaae, at de fleste Stjernebilleder fylde en allerede forbrunket Aandens Barndom, Nomadens Hyrdeliv og Hedningefolkenes Myther, deres Oprindelse; gjennem dette Liv og disse Myther glimter der dog endnu et høiere Livs Grundtanke. Hvor jordfiste Paladser og hedenste Tempel smykkedes med Billeder, vare de sjældnen betydningsløse. Selv hvad den Vanvittige afbilde paa Muren og Loftet i sit Fængsel var ofte underlig gjennemsynet af Mindeglimt fra Aandens og Idernes Verden. Skulde da kun det største af alle Phantasiers Tempelfuppel-Billeder — skulde Himmelhvælvingens Stjernebilleder aldrig være eller blive os Andet, end vilkaarlig hentastede, tilfældige og betydningsløse Tegn, der kun hvert for sig har tjent til Reimærke paa Jordklodens Oceaner og i det ydre Menneskelivs Dræner, med lunefuldt Betegnelse af en Grille, et barnagtigt Indfald, et fabelagtigt Sagn, eller senere en Videnskabsmands Compliment til sig selv, sin Videnskab eller sin Mægen, uden at nogen Sammenhæng eller Ideeforbindelse deri var tænkelig? Dette Spørgsmaal maa den isolerede Forstand vistnok bortvise som phantastisk; men Poesien afviser det iffe; den stræber at besvare det, selv med Fare for derved at træde ud af sin egentlige Sphære.

Kun lidet tilfredsstilles den poetiske Betragter af Stjernebillederne ved den almindelige Forklaring af Dyrefrebsens Oprindelse med Hensyn paa den Aarstid, hvori Chaldaernes Dvæg fik Unger, deres Sommerstid, Jagttid, Regutid og Gisseritid, skjøndt herimod Intet kan være at indvende fra den blot kritiske og empiriske Forskers Standpunkt. Det interesserer os ligeaa lidet ved hine Stjernebilleder at tænke paa Nilens Overfloemmelser eller paa Egypternes Agerdyrkning og Høst; langt betydningfuldere glimte Dyrefrebsens Verdner for Skandinaven med Ideen om Gudeboligerne, hvori tillige Tidens og Menneskelivets Udviklingsgang symbolisk afspejler sig i det oldnordiske Mytthedigt Grimnersmaal *). Dog dette Symbol slutter sig ikke i Billedformen til de gamle chaldæiske og egyptiske Billeder, der nu dog eengang staae som uroffelige Hieroglypher for Himmelbetragtningen. Uden Hensyn paa hvad der saavel ved disse som ved alle de andre Stjernebilleder kun betegner det ydre Menneskelivs lavere Forestillinger, søger det poetiske Die den i disse Billeders Forening skjulte Totalidee, hvorigjennem Universets og Menneskeaaendens indre Liv aabenbarer sig. Vende vi os til de ældste videnskabelige Stjernebetragtere, finde vi de ældste Stjernebilleder betegnede og anvendte som astronomiske Hjælpemidler; men om den største Hieroglyph = Skrifts Betydning, som et eneste, en heel Idee udtalende, Malerie paa Verdens store Tempelhvælving, derom vilde man forgjæves søge Oplysning hos Thales og Hipparch, hos Ptolomæus og Pythagoras og alle de recent videnskabelige Stjernebetragtere i Oldtiden. En ganske anden Stjernebetydning, end den, vi her attraae, finde vi hos Orientens Magier og Middelalderens Astrologer; her gaaer al Forestilling om en Totalidee tilgrunde i Fatalismens ode Hov og i en smaalig Veregning af sideriske Indflydelser; her forvandles det opheiede Universbillede til en blind Stjebnes Tavlbrikker, til en Lykkespil = Maskine for en enkelt Planets Individider. Spørge vi de nyere Tiders Stjernekyndige hvad de have meent med de Billeder, hvormed de have foretaget det gamle Himmelmalerie, saa tale de om den Erbedighed, de have villet vise for Videnskab, Kænst og Oplysning; men paa en forbindende Idee have de

*) See Finn Magnufsens smdrige Forklaring derover i hans Eddalære og Oversættelse af den ældre Edda.

ligesaa lidt med Bevidsthed tænkt som deres videnskabelige Forgiængere. Hvad der een gang har faaet Plads paa dette saakaldte Tilfældighedens brogede Malerie har man imidlertid for Videnskabens Skyld været nødt til at beholde. Enhver vilkaarlig Forandring deri f. Ex. ved at indfætte Helgene eller historiske Helte istedetfor de phantastiske Dyrebilleder og mythiske Figurer, har man med Høie forkastet; saalænge menneskelige Dine ville følge Stjernernes Gang og menneskelige Læber benævne dem, maae de samme uforandrede Billeder vise sig og de samme Navne gjentages for alle Slægter — og deri kunde man vel ønske at see og høre Meer, end hvad de chinesiske Lærde noies med i deres phantasieløse Linier og Punkter.

Enkelte Videnskabsmænd have dog forsøgt at udfinde et Slags historisk Betydning i Stjernebillederne, og en saadan findes der uenigelig, selv om man ikke vil fordybe sig i etymologiske Hypotheser eller i fiernt opsogte Hentydninger til noget enkelt Phœnomen i det patriarkalske eller heroiske Menneskeliv. Foraaavidt enhver Tid har characteriseret sig selv ved forgubende at opløste Billederne af hvad den agtede Høiest og Guddommeligt til Stjernerne, foraaavidt er intet Stjernebillede uden culturrehistorisk Betydning for Jordkloden, og de kunne alle indtræde i Totalbilledet af Menneskeaaandens Stræben gjennem Fornuft, Phantastie, Villie, Følelse og Forstand mod det samme uendelige Maal. Men hvad der saaledes jorðhistorisk kunde characterisere de forskjellige Tidsaaanders Jndlingsforestillinger, med sandsynligt Hensyn til de mærkelige Revolutioner i Naturen og Menneskelivet, som have forandret og bestemt Jordens Stillelse, dette maatte tillige, for at hævde sin ophøiede Plads paa Universets store Table, kunne forklare sig universsymbolisk til en Himmelskrift om hvad der aandelig gjælder for alle Tider og alle Verdrer.

Den høiere symboliske Beskuelse af Stjernebillederne vilde dog visnok nedbrages i allegorisk Smaalighed, hvis man deri vilde opløse de store Billedgrupper i lutter enkelte Forstandsbegreber eller med systematisk Noagtighed betegnede ethvert Billedes bestemte Bidegrebsomfang under Totalideen. Mange blot allegoriske Figurer og culturrehistoriske Sindbilleder finde vi fornemmelig i de nyere Tiders Bidrag til Verdenssymbolet f. Ex. i Certanten, det brandenborgske Scepter, Linealen, Pendul-Uhret, den chemiske Duv, Billedhugger-Bærskjedet, Malerstaffeliet, Søkompasjet, Teleskopet, Mikroskopet, Luftpumpen, Bogtrykker-

presen og Electrifeermaskinen, hvilke dog næsten alle, uagtet deres mekaniske Form, som Emblemer paa den nyere Tids Oplysning, Kunst og videnskabelige Stræben, staae paa deres Plads. Men kun de ældste verdensberømte Stjernebilleder, der skulde Chaldaer og Babylonier, Egypter og Phoenicier deres Oprindelse og som af Græker og Araber ere supplerede og uddannede, udgjøre de reent mythiske Hovedgrupper i det store Stjernebilled-Malerie. De senere tilfattede Billeder ere dels mindre og ubetydeligere, dels udsprungne af Forstandtidens Selvsbevidsthed og den empiriske Videnskabs Burdering af sit eget Værd, uden hiin mythiske-poetiske Følelse eller hiin Anelse af en universel Verdensidee, som med ubevidst Genialitet ligger skjult i alle Mindesmærker fra Menneskeslægtsens drømmerige og prophetiske anende Værden.

En dybsindig Videnskabsmand, der i Stjernebillederne har søgt en verdenshistorisk Betydning med Hensyn til de store indre og ydre Omvæltninger paa Jordkloden, har betragtet et af de første Stjernebilleder, Ophiuchus eller Serpentarius (Slangeholderen), som et gammelt Symbol paa den orientalske Idee om Naturens og Mandeverdens Besejter, der falder sammen med Ideen om Verdens og Menneskeslægts prophetiske anede og forventede Befrier, med specielt Hensyn til den store Verdensomvæltning ved den almindelige Vandflod, hvorved hiin store Naturbesejter tænktes virksom og frelsende, som standsende Verdensslangen, der her betegner Vandfloden (analog med Midgardsormen i den nordiske Mythe) og nedtrædende Skorpionen, ved hvis Hjerte (Antares) Solen skal have staaet ved hiin Naturomvæltning *). Dette ene, men vigtige, privat meddelte Vink har, paa en forresten forskjellig Vej og uden Hensyn paa Jordnaturens ydre Omvæltninger, ledet nærværende Fremstiller paa Sporet til en cosmisk Stjernebilled-Symbolisme, der stedse med større Følelse og Klarhed er traadt frem for Anskuelsen i al den Vilkaarlighed og Forvirring, hvormed Stjernebillederne synes henkastede blandt hverandre. Den derved grebne Combinationstraad kan naturligvis forsaavidt kaldes vilkaarlig, som den er fremsprungen ved en individuel og subjectiv Beskuelse af det eengang Givne og for alle Tider Bestaaende; dog hvis det maatte

*) Den 17de Dag i anden Maaned efter Esteraars Jævnøgn.

vise sig, at den saaledes grebne Symbolik ikke er søgt eller kunstig indspeculært, men tværtimod med en vis Tankens og Følelsens Nødvendighed ligesom paatrænger sig den frie poetiske Beskuer, hvis Symbolet desuden i sin Heelhed og uden allegorisk Smaalighed betegner en Idee, hvis Kunsteliggjorelse ei kan være Universets Billedsal uverdigg, idet den omfatter Hovedmaalet for alle Verdens Tid og Stræben gjennem Endeligheden, saa synes Symbolets Universalitet og objective Virklighed derved ogsaa — idetmindste poetisk antagelig. Et opmærksomt Blik paa Himmelgloben eller et Stjerneskaar vil strax sætte Enhver, som det interesserer, ind deri. For ikke forud at nedbringe Beskuelser i Refleksionens Sphære vil den nærmere Udvikling af Symbolets Enkeltheder vel bedst finde sin Plads efter Digtet.

Stjernebilled - Symbolet.

Et Digt.

Paa Jordens Vold i Universets Hav
Jeg saae alt Liv omskiftes og henfare,
Og Manden svimled paa al Fastheds Grav.

Jeg opad seer mod fjerne Verdens Skare:
Selv Stjerneheren ruller hen i Sky
Med Billedgaader uden Tanker klare.

Fra hvad der vakler vil min Sjæl bortfløje;
En Stjerne ved jeg dog staaer fast og rolig,
Til sikke Verdenspol mit Blik vil tye.

Nordstjerne! var du med den Plan fortrolig,
Som aanded Genhed i chaotisk Alt
Og Fasthed i Omskiftelsernes Volig?

Stal du staae fast, naar alle Verdens faldr?
Du lyser rolig som det skjulte Liv,
Der alle Sandstørn og hvert Haar har talt.

Med dig jeg vil udstirre i det Høie,
 Vil læse Universets Billedskrift
 Og dens adspredte Ziffer sammenføre.

Hist Nanden skrev med Sole sin Bedrift;
 Hist Verdens Phantasi blandt Stjerner farer
 Og titter gjennem Gaadefløjters Rift.

Jeg seer den Verdensdignings Billedskarer,
 Som Tidens Genius i Drom opfandt:
 Et Tankehav i store Syn sig klarer.

Ideens byge Urvæld skjult oprandt
 Med Nattens Klodebrimmel for Nomaden,
 Naar han sit Jordliv til sin Himmel bandt.

Fra Bjerg, fra gelde Ørt, fra Volgestaden
 Han malet dristlig hvad han et forstod
 Paa Kuplen over Verdens-Colonnaden.

Ideens Glimt ei Nattens Søn forlod
 Om Nandens Tid og Maalet over Stjerner,
 Mens selv han vaded gjennem Sand og Blod.

Over Tidsfrugt gemmer skjulte Sandhedskjærner;
 Vist Ewighedens store Tankestrøm
 Gik lentlig gjennem alle Slagters Hjerter.

Og see! hvert Tegn paa Himmelskætses Som
 Hieroglyphikk staaer for alle Tider
 Med Vinder om den største Sandheds Drom.

* * *

Saa faae ei Kampen, Universet strider?
 Nordpolens Skatte ruger Dragen paa;
 Urslangen sig mod Mælkeveien vrider.

Til Jordens Sol vil Verdens Hydra naae.
 Mod Massens blinde Magt i Himmelummet
 Skal Aandens Sen til evig Kamp opstaae.

Hver Slægt, som leved, har en Røst fornummet
 Om Kampen, som ei Verden kæmper ud
 For Clementers Livsrøst er forstummet.

Dog evig, som Nødvendighedens Bud,
 Gik Tanken om den store Friheds Seier
 Fra Slægt til Slægt med den tilslørte Gud.

Get Idrætsmaal kun Jord og Himmel eier;
 Kun een er Sandhedskampernes Bedrift;
 For een Centralsol kun hver Sol sig ueier.

Dybt glimter gjennem Stjerneslorets Rist
 Gæt Liv i Arabeskers Gaadevrimmel
 Med Pyramidesprogets Løndomskrift.

*

*

*

Med klarest Glands paa Mælkeveiens Strimmel
 I Tyrens og Orions Kamp opgik
 Alverdens-Livets Strid paa Tankens Himmel.

Syvsstjernen Hjelver ved hin Kamptyrs Rist;
 Syaders Solfrands Luer i dens Pande
 Og Aldebarans Jldhav i dens Blis.

Uf Ethen over Himmelstrømmens Bunde
 Mod Tankens Son Kampdyret stormer frem,
 Vil Morgenrodens Heros overmande.

Men gjenfødt Felt fra Underverdens Hjem *)
 Med Himlens Udslettene i sit Bælte
 Har Dybets store Løndomsfat i Gjern.

*) Orion, der af de gamle Græker skal være betragtet som Universets Centralbillede, hvorefter
 hele Regemverden dreier sig.

Gjergjæves Kleder mod hans Byrst sig vælte:
 Med Sole paa hver Skulder, mægtig, stor,
 Han overfraaler Firmamentets Helte.

Med Trofæbsstjernen *) i sit Heltespor
 Bebuder han dog kun den Magt, som kommer
 Med større Daad for Himmel og for Jord.

Selv synker han i Dybets Grav hver Sommer;
 Men over ham Capella funkler klar
 Med Straaleblikket mod Alverdens Sommer.

* * *

Paa Tidens Spørgsmaal har hin Stjerne Svar:
 Mod Ost den tindrer, naar mit Die stirrer
 Paa Gaaden, Jordens Aand til Himlen bar:

Hist Lænken evig mellem Stjerner klirrer,
 Som bandt Andromeda til Hjeldet fast.
 I Modersiet Laarehavet dirrer.

Der sidder hun **) med sine Verdens Laster,
 Nedtrykt paa Sorgens Stol til alle Tider,
 Og spørger om ei Stjernelænken brast.

*) Sirius (i canis maior).

**) Andromedas Moder Cassiopeia.

Den brister ei. — Forgjæves Helten *) skrider,
 Som Firmamentets Gangergrif betvang
 Og med Gorgonens Rædselskjold fremstrider.

Om i hans Sværd end tusind Stjerner sang,
 Selv Universets Digtningshelt ei ene
 Kan løse Verdenssjælens dybe Trang.

Han blusser for det Himmelheie, Rene;
 Men i Medusas Rædselsblik han saae
 Den Gru, som kan Alverdens Sjæl forsiene.

— — Al! Verdens Liv kan ei sig selv forstaae;
 Blind med Gorgonen Stjæbnephantasten
 Greb Skjoldet, hvori Livets Dødsbraad laae.

Gen Dissonants i Allivs-Melodien
 Fornam hver Sjæl, som lytted til dens Klang,
 Selv smeltet hen i Sphære-Harmonien.

Gen er Naturens Længsel, een dens Trang:
 Dybt gjennem Universet trænger Sukket,
 Som Dybets Løndom Himlens Sjæl afvang.

Det Gjenlyd fandt i Nattevgalekluffet,
 Naar Stjernelyren finkled over Jord,
 Og Evnens Kors i Himmeldybet dukked.

*) Perseus, der som Stjernebilledet alene betegner Kampens men ikke Seirens Møment.

Med Lyren flyer Begeistrings Grif i Nord,
 Hvor Dragen over Solvel-Polen truer
 Og giftig sig om Nordens Stjerner snoer.

Stolt Herkulsfoden Dragens Hoved kuer;
 Mat hvísler Enogens Vt i Kæmpens Haand,
 Og tryk hos Kraften Nordens Krone luer;

Dog — Kæmpen styrter uden himmelsk Vaand;
 I Galdet ydmyg først Heraclès vender
 Sin Jæse mod den største Kraftens Aand.

* * *

Gen Krafters Herre kun Alverden kender;
 Hans Billede har ei Stjernehimlen glemt:
 Sig Verdensslangen krymper i hans Svænder *).

Kun ham til Prits blev Stjernelyren stemt;
 For ham kun kæmpe Universets Slette;
 Til ham er Verdens Polers Kroner glemt.

*) See det store Stjernebillede Ophiocnus, Slangetvingeren eller Slangeholderen (Serpentarius), det Orion modsatte Centralbillede paa Verdensækvatoren.

Sver Klode vil sig til hans Fod henvælte;
 Han opreist staaer imellem Pol og Pol
 Med Mælkeveiens Stjerner i sit Bælte.

Urslangen boier Ryggen til hans Stol;
 Men fiernt paa Skorpionen hviler Foden,
 Hvor under ham henhvirvler Jordens Sokel.

Dg see! hans Hjerte selv, som Himmeltroden,
 I alle Sphærens Middellinie staaer,
 Som Middelsolen i Alverdenskloben *).

I Kræfters Kamp til Kræfterne forgaar
 Om ham sig store Himmeldigtning dreier:
 I Slangens Tvinger Verdenspulsen staaer.

Sos ham den Bøgtstaaer, som Sole veier;
 Selv vaabenløs i den uhyre Strid,
 Han Gaadeordet veed om evig Sier.

Han bærer med Langmodigheds Tid
 Den Slangers Slange, som hans Haand vel fuer,
 Men, som dog aldrig skal forgaae i Tid.

Livskampens Maal og hvad der mægtigst truer
 Med Undergang paa Endeligheds Hav,
 Det himmelskært i evig Ro han stuer.

*) I en modsat høiere Naturs Orden end Orion.

Dg Seirens Lovraad, han Alverden gav
Igjennem faldne Verdens-Herkuls Dre,
Oplofter Stenen fra Naturens Grav.

Det Gaadeord skal alle Sole høre
Dg atter hviffe til Planeters Sjal,
At Livet kan i store Alt sig røre.

— Flyv, Himmelørn! Iyt fro, Delphin, og dval
Ved Hippogriffens Eufon mod den Hvir!
Stands Pilen, Nattens Skytte, ved hans Hæl!

Hiernt skinted Døknens Son med Taktens Dø
Blandt Stjernetaager uden jordiff Ravn
Den Delt, som kunde Verdensormen bide.

Steenbukken følger ham med dunkle Savn;
Blandmanden sine Stjerner's Strøm udgyder
Dg vil paa Sole svømme til hans Favn.

Sin Rønke Himmelbyets Vt ei bryder;
Dog lonsig stræber Verden til sit Weed,
Sels om den aldrig veed hvad det betyder.

Strem Slangens Tvinger seer, hvor Maal han veed:
Fra Ost mod Vest han Seiren seer imode
Igjennem Tidens Kamp for Evighed.

Fred seer han, hvor Arcturus Straaler gløde,
 Hvor lys somfruelig Seraph han seer
 Med Hostens Ar i Verdens Afsenrede.

Hvad alle Himle vidner om, det skeer:
 Dybt under Skorpionens tvungne Sphære
 Dens sjunkne Alter reiser sig ei meer.

Hvor Sydens Kloder Himmelforsæt ere,
 Hvor Phoenix stiger af sin Flammegrav,
 Maa himmelff Argo nye Verdnere høre.

Dets Mæster flyve høit paa Stjernerø Hav.
 Foroven vogte Himlens Løver rolig
 Paa Herredømmet, Magtens Mand dem gav.

Og med de største Kræfters Lov fortrolig,
 Selv Nordens vilde Bjørn paa evig Vei
 Nedstiger aldrig fra sin høie Vølg.

Med Himlens store Ja paa Dybets Vei
 Seer Anden frem mod Lysets Tvillingrige;
 Selv Krebsens skæve Solgang stuffer ei.

Hver Sol kun synker for igjen at stige;
 Dag kommer paa Alverdens største Nat;
 Fra Solen seet! Planeters Gang er lige.

For evig Hules ei den Livets Stat,
 Som Verdens Argonauter efterhige.
 For Dybets Stræben blev der Grændser sat;
 Men evig, som Ideen, staar dens Rige.

* * *

Vorlod jeg Stjernehvælvingens Symbol?
 Gaar Verdenssjælens skulte Tankeskjæde
 Igjennem Sphærens Blik fra Pol til Pol?

Er overalt Ideens Glimt tilstede,
 Selv i de Omrids, Aenslen kun drog
 I Dæmring mellem Sol og Sol herude?

Men ei Naturens Vægt hvert Sandstørn vog?
 Skrev Tiden Nuner ei blandt Hjeldevs Rister
 Og i hvert Størhedsværk, den sonder slog?

Er der Fornuft kun i vort Jord = Grans Skrifter,
 Men ei i Bogen, vi blandt Sole saae?
 Betegner den ei Univers = Bedrifter?

En Daad skal ei med Skabningen forgaae;
 Et Ord, hver Verden veed, som ei udslettes;
 Kun det kan alle Stjerner pege paa.

Sin Anders And's Bedrift, som ei forgjætted,
 Selv om ei Jord og Himmel meer var til,
 Maa skjult i alle Verdens Krands indflettet.

Stav, læs, hvert jordist Die! som du vil
 Paa Himmelbilledskriften i Naturen!
 Den er dog intet tomt Iudbildningspil.

Men Du, hvis Vind addrog af Tankesuren
 Det Lyeglint, der henfoer med Sjælens Sands
 Til Tempelskypen over Verdensmuren!

Til Dig jeg rækker Tankesjædens Krands;
 Med Dig jeg slaver Stjerneskriften gjerne:
 Du oiner selv i alle Solens Glænder
 Kun Den, som mægtig bærer Sol og Stjerne.

Stjernebilled - Symbolets

S o v e d p u n k t e r.

- I. Dæmoniske Figurer. Kampen.
- II. Orions : Grupper.
- III. Persens : Grupper.
- IV. Hercules : Grupper.
- V. Ophiuchus : Constellationen.

Stjernbilled - Symboler

Indholdsfortegnelse

- I. Borgens Billeder
- II. Ordens Billeder
- III. Væbnes Billeder
- IV. Skjoldets Billeder
- V. Ridderskabs Billeder

I.

Dæmoniske Figurer. Kampen.

Slangenaturens tre dobbelt gjentagne Billede i den nordlige Drage, den store Middelsphærens Verdensslange og den sydlige Himmelfugles Hydra fremstiller, efter den urgamle Grundforestilling hos Jordens ældste Nationer, det mest fremtrædende Symbol paa det Dæmoniske i Tilværelsen, der ligesom fra alle Sider omspænder og knuger Universet, medens det dog tillige indeslutter den dunkle gaadefulde Betingelse for Livsbevægelsen og Kampen for det Uendelige i Endeligheden, hvorfor maaskee ogsaa den kuede Verdensslange tilsyneladende bæres, medens den holdes af sin Vervinger (Ophiocnus). Nærmest til Dragens, Slangens og Hydrens dæmonisk sfendtlige Billedrække slutter sig Skorpionens store Billede i Dyrefredsen under Slangetvingerens Fod, samt Billedet af den halvdyrsk Mennekesnatur i Skytten (Sagittarius) der med sin Pæl sigter mod den store Ophiocnus's Fod og mærkelig erindrer om Fodurbilledet i den nordiske Mythe. Ulven, Centauren, Cerberus og det omstyrrede Alster slutte sig ligeledes til Skorpionens Sphære *).

Svorhen vi see paa det store Verdensbillede møde vi kampende Væsner, og Ideen om Universets store Kamp paatrænger sig os, idet tillige Haabet om en Fuldbendelsens og Befrielsens Seier glimter os imøde, naar vi allerede i det Fjerne skimte den store aandelige (materiel vaabenløse) Dørfører blandt de Kampende. Medens Beskrivelsen af den dæmoniske

*) Paa det her vedføjede Stieriske Himmelskaart sees kun Antydninger af den sydlige Himmelsphæres Stjernebilleder forsaavidt de komme tilsynne over vor Horisont.

Natur næsten ene er overladt hiin Universbilledets høiere Centralfigur, Ophiocus, fremtræder Verdensaaendens Kamp mod den stærke Naturmagt og vel mod Nødvendigheden selv (som Afernes Kamp mod Jettemagten og selv mod Nornebestemmelsen i den oldnordiske Verdens- anskuelse) i tre store Grupper, hvoraf hver for sig, efter nærværende Anskuelse, betegner en Hovedretning af Verdensaaendens Udvikling gennem Endeligheden. De tre Hovedfigurer i disse Grupper ere Orion, Perseus og Hercules.

II.

Orions - Gruppen.

Værend Ophiocus fremtræder paa vor Himmelsfære med Lys og Sommer-Varme til de dunkle og kolde Regioner, opstiger prægtigst i det modsatte Midtpunkt af Verdens Midbellinie den herlige Orion for os i Vinternatten og hæver sin Stridskølle mod den mægtig fremstyrende Tyr. Orion er ledsaget af de tvende Hunde, Trostafens Symboler, med Sirius (i canis maior), den største, meest glimrende Firshjerne, i Spidsen. Orion er vel ikke det allerførste men for Jordbeboernes Dine det prægtigste Heltetbillede blandt Stjerne-Kæmperne og er derfor, som Legemverdens Centralbillede, langt mere kjendt og beundret, end Universbilledets Hovedfigur selv, "den større end den Største," som først opstiger, naar Orion ligesom opgiver Kampen og daler. Orion indtager saaledes omtrent samme Plads blandt Stjerneheroerne som Odin, ledsaget af Thor, indtager blandt Aferne i den oldnordiske Symbolik. En tilsvarende aandelig Magt finde vi lettelig i den af Verdensbetragteren først beundrede Lysverden, den evige Aands Manifestation i Verdensformusten, der som Havets Søn opstiger af Dybet *), Morgenrodens gjenfødte udbodelige Gifter. Efter Mythen var den skønne Orion, som bekendt, Neptuns Søn, og blev elsket af Aurora, men derfor misundt af de olympiske Guder; dog selv forfulgt af Apollo og rammet af Dianas Pii i Forblindelsens Nat, skal han, saalænge Verden staaer, hver Vinter opstige af Havet, som

*) Odin var saaledes ogsaa en Søn af Oceanet (Bestla).

den prægtigste Stjerneheros, og have sin Rolle mod Himmeltyrer, der fremstyrter af Etyerne over Gridanus, ledsaget af det frygteligste Havuhyre, Svalfisken (Cetus). I Tyrens store Villeder fremtræder vel fornemmelig hiin Naturnødvendigheds Magt, Verdensaanden maa kæmpe som Silverelsens truende (dog ikke dæmoniske) Forskyrter. (Eil denne Glasfe af Symboler slutte sig alle de kæmpende Dyrestikkelser samt Havuhyrerne, Cetus og Giffene, hvorimed de ikke kæmpende skøndt mægtige Dyrestikkelser, de tvende Lovers og begge Bjørnens rolig ordnede Række fra Nordpolen til Solbanen tydelig affondre sig baade fra de dæmoniske og fra de tilskyndende sfendtlige Villeder; de staae, bevogtede af den fredelige Voortes, som den af Verdens-Intelligentsen gjennemtrængte og beherskede Kæmpenatur, der selv tjener og bevogter Universheroverne). Tyrens mægtige Stikkelse kunde man sammenligne med Surtur-billedet *) i den nordiske Mythe, der med Naturnødvendigheds Kraft, som den høieste Magts Organ, truer den endelige Silverelse og selv Verdensaandens sfierste Repræsentant i Tiden med Undergang. I Oriens-Gruppen affpeiler sig saaledes den endelige Naturs Intelligents, den i Endeligheden hilde Verdensaand i den med Verden vedvarende Kamp ikke blot mod Blindhedens Magter og Materiens vilde Kræfter, men selv ubevidst mod den høiere Natur, der gjennem den lavere truer det endelige Univers med Opføsning. Oriens Forsølgelse i Mythen af den med ham i Endelighed vildfarende Sanggud, som han ved sin stolte Indtrængelse i Gudernes Slægtfak har fornærmet, saavel som hans Fald for den forblindede skøndt elskende Nafværmendes Pilt, hvis Endymions-Dromme og uklare Phantasieverden han i besindlig Kjærlighed til den lyse Morgenrødes Gudinde har foragtet — disse mythiske Træk antyde ikke umærkeligt det tilskyndende Fjendskak mellem Erkendelse og Følelse, mellem Fornuft og Phantafie, mellem Hoved og Hjerte, mellem Philosophie og Poesie — en Strid, som tilhører den uharmoniske Gjæringstids lavere Standpunkt, og hvoraf heller intet Spor bliver tilbage i Seltens gjenfødte Stikkelse blandt Stjerneerne. At denne store herlige Kæmpe, Verdensaandens, Tids-Intelligentsens, den middelbare Universfornufts Symbol, den meest

*) Ildens Elementaraand, af nogle Mythologer viftnok urigtig antaget for et Villeder paa den høieste Magt selv, som hvis Redskab i Verdensopføsningen dette Villeder kun fremtræder.

glimrende aandelige Helt i Endeligheden, hvorom hele Legemverden troedes at dreie sig, dog ikke fremtræder i Stjernebilled-Symbolet som Fuldenbelsens og Befrielsens evige Seierherre, men stedse kæmpende eller blot truende synker tilbage i det Dyb, hvorfra han er opstegen (ligesom Odin og alle Aserne i den oldnordiske Symbolik) synes aldeles i sin Orden. Den kosmiske Poesies Helt deler heri hans Skæbne.

III.

Persens - Gruppen.

Søve vi Blikket over den synkende Orion, glimter den skønne Capella os først imøde, hin klare Stjerne af første Størrelse, som aldrig gaar heelt ned over vor Synskreds; den blinker betydningsfuld i Riddet eller Gedden paa Aurigas Skulder og ligesom peger paa den opstegne Ophiuchus mod Ost, medens vort Blik endnu dvæler mod Vest over Orions Grav paa det store Mythebillede om Perseus og den fængslede Andromeda. I Mythsens jordiske Skikkelse bliver den til Gjelddet lønede Andromeda, der trues af Havuhyret (her den nordlige Fisk i Dyrekredsen) lykkelig befriet af Perseus, der med Gorgonens Slangehaarshoved paa sit Skjold bestiger den flyvende Pegasus og iler over Bjerg og Hav til den fængslede Skjønhed, medens hendes kronede Forældre Cepheus og Cassiopeia dvæle haabløst sorgende ved Gjelddet; hist verler, som i Jordlivet, hastig Sorgen som Glæden; men idet hiint store Mythebillede hevedes til Firmamentet, blev Fangenskabets, Forventningens og den befriende Stræbens Moment det med Universet bestaaende. Den lønede Prindsesse blandt Stjerneerne bliver os saaledes den bundne Verdensskjønhed selv, hvis Befrielse er Aandens eller den evige Fornufts Opgave gennem Phantasiens. Men selv Verdens-Poesiens Persens paa Universets store Pegasus kan aldrig alene fuldende Befrielsens Værk, idet han selv med den hele Natur ligesom maa forstene af Gru for Medusahovedet i hans eget Skjold. Han er selv indviklet i Tilværelsens store Gaade; han har begejstret dovet sig til Natens Grønde og grebet ind i dens dybeste Hemmelighed. Han har selv sat Livsgaadens inderside sorte Grundstjerne til sit Skjoldmærke; men derfra udspringer hin dybe Rødfæl, der efter denne

Anskuelse lammer og standser ham selv blandt de urokelige Firshjerner. Slangelokkernes Svislen om Medusas blege Kind hviste om Tilværelsens Samfund med Dæmonuhyret, der omhyænder og knuger Universet. (Braga kan heller ikke i den oldnordiske Mythe overdøve Rædselsangen om Odins Fosterbroderskab med Vok i Tids Fodsel).

I Firmamentets Persæus saae Grækerne alt hiin Son af Zeus, der fremfaldte Phantasieens Gangergrif af Gorgonens Vlod og selv før den olympiske Minerva i genial Begeistring havde grebet Wiisdomsagidens Skjoldmærke; han var den Mytshelten, som tvang den i det ydre Liv fastgroede Atlas til forsenet at bære Verdensbyrden, medens han selv sloi fri over Hav og Olymp paa den usfodte Pegasus med Livets gyldne Vgler i sin Haand. At han i sin kosmiske Betydning i Stjernesymbolet betegner den store evige Poesie, der gaar igjennem Naturen og alle dens Verdner, dette synes ligesaa antageligt, som det er upaatvivleligt, at enhver dybere Poesie til alle Tider maa følge Persæus = Veien i sin Stræben. Hvo var Digter eller Kunstner og stræbte ikke at befrie den i Endeligheden fangne Himmelsfjævn ved Grobringen af Livets gyldne Vgler og selv ved Vandringen til Nattens Grænse og Sjælens dybeste Afgrund, hvor Hippogriffen tragisk udspringer af Gorgonens Vlod og Forfærdelsens Medusahaar omhvirlver os paa Himmelslugten over Afgrunden!

Under hiin store Stjernegruppe, hvor Cassiopeia bestandig sidder sorgende foroven og Andromeda = Lanken synes os evig som dens Verdner, hvor Persæus endnu staar urokelig med sit hoveede Gorgon = Skjold, og Havuhyret truer bestandig lige nær — under hiin mythiske Hieroglyph for alle Tiders Hensirren paa den største Livsgaade, synes — fra det her valgte Standpunkt — Menneskeaanden i anelsesfuld Længsel efter Befrielsen at minde sig selv om den dybe uopløste Dissonans, der gaar gjennem Naturen. Selv i Lyrens Fald med den dalende Griff (vultur cadens) og i Svanens tungsinde Neddypfen i Himmeldybet (de to kjæmpeste Bisympoler i Poesiens Sphære) ser vi fra hiint Romantikers Standpunkt en væremodig Befrættelse paa, hvad vi med ydmyg Resignation maae erkjende, at det ligesaaalt er Verdens Poesie som dens Philosophie alene, der kan frelse den i Kampen ligesom forsenede Alverden. Hvad der i denne Anskuelse kunde synes at savne Gjenklang i den

livsfriske græske Verdensanskuelse, kunde maafee dog bringes i Samklang dermed ved Erindringen om hin mythiske Sagnroft, der med Bebudelsen af "den store Pans Død" toner dybt og smerteligt gjennem Oldtiden.

IV.

Hercules : Gruppen.

En middelbar = guddommelig Hovedkæmpe er der endnu i den endelige Verden: Guddomsaaendens Manifestation i Villien, den moralske Kraft, den himmelske Hercules, der tillige fremtræder som Frihedens ubodelige Kæmpe. Hævet til Stjernerne, omslutter enhver Sedenoldsmythe sin jordiske = begrænsede Natur og bliver saaledes først sand aandelig og universelsymbolisk. Firmamentets Heracles er, som Orion og Perseus, een af de største Hæroer i Verdenskampen, og staaer i sin Middelbarhed alernærmest ved den absolute Ides Repræsentant i Verdenssymbolet. Han tager selv Deel i den umiddelbare Kamp mod det Demoniske: han stemmer mægtig sin Kampesod mod den nordlige Drage; dog han styrter og vender i Faldet ligesom lyttende sit Hoved mod Slangebærerens (Ophiochus). Det store omslyrte Heraclesbillede blandt Stjernerne er vistnok een af de meest betydningsfulde og dybeste grebne Hieroglypher i Verdenssymbolet. Synet af den saaledes kuldstaende Villiekraft ydmyger og knuser den stolteste Selvfolelse, men henpeger tillige paa den Tilværelsens aandelige Pol, hvorved Kampen kan standse i Faldet og hvile det synkende Hoved. Her ere vi ved Genhed = Punktet i den ellers grænseløs forvildende Mangfoldighed; her standse vi ved Hovedfiguren i det himmelske Groteff = Maseric.

V.

Ophiochus (Serpentarius, Slangebærereren eller Slangeholderen).

Ikke blot ved sin Størrelse, men fornemmelig ved sin høist betydningsfulde Stilling og Omgivelse, hæver dette Stjernebillede sin Plads, som Himmelskuppel = Maseriets

Centralfigur (i en høiere Naturs Orden) hvorom den hele Mangfoldighed af Billedgrupper ligesom ordner og bevæger sig. Ophiuchus staaer opreist mellem begge de ydre Verdens-Poler, ikke blot som Tilværelsens, men som den absolute Værens, det aandelige Universums, Middelpol. Som Orions store Mobbillede paa Verdens-Ekvatoren, er han, med hin kæmpende Stikkelse, henstillet lige fiern fra Legenverdens physiske Poler, som en høiere Naturs Kæmper mod den i Slangestikkelsen afbildede Dæmonmagt. Ophiuchus opstiger først, naar Orion i sin Kamp mod Himmeltyren, ligesom overvældet og tilbagetrængt af Naturnødvenlighedens Magt, synker tilbage i Himmelfrummet. Ophiuchus er Sommerens Stjerneheros, som Orion var Vinterens; men med al sin Størhed og Betydning fremtræder han for Jordbeboernes Øine i sin dybere Himmelsphære med en tilskyndende mindre Glands, end Orion. Her finde vi den synkende Verdensfornufts, for Erkendelsen mindre glimrende, og derfor i sin Højhed og Dybde mindre klart anskuede Mobbillede. Det henpeger mærkelig paa Forestillingen om Guddomsaandens evige Manifestation i sit eget Vilde. Verdensaapatoren gaaer igjennem Himmelheltens Bryst, der ligesom selv ydmyger sig i sin Størhed, medens han dog er henstillet som Universaltets inderste Bevæger og Kjerne. Her paatrænger sig Forestillingen om Kjerlighedens Helt, hvis Hjerte, som Universets Middelsol, (i en høiere Betydning, end Orion) fremlyser i alle Verdens Middellinie. De gamle Græker saae i Ophiuchus ligesom med en mærkelig Anelse deres lægende og frelsende Guddom (Aesculap), og naar den kristelige Livsanskuelse her forener sig med Hedningens Stjernebetragtning, er det dog det samme Vilde, der med dunklere og klarere Lys, med mindre og større Bevidsthed, aabenbarer sig for Mennekesaanden gjennem de forskellige Tider. Saaledes betegner Ophiuchus i Stjernesympolet endnu hin opfoiede Aesculap, den store himmelske Universlæge. Med den evige Retferdigheds Vagtskaal ved sin Side træder han, uden at agte paa Cerberus-Hyrets Hundeglam, Skorpionens demoniske fjendtlige Verden under Fodder, og selv vaabenløs kuer han den store Verdenslange, medens Alteret (her vel Naturlivsbefælsens og den ensfaldige Forstand, den i Materien fængslede Phantasies og den vildfarende Gælses Afgudsalter) ligger omsluttet under Skorpionens betvungne Sphære. Hvad Ophiuchus ligesom hvøfter den styrkede Himmel-Perales i Dret, minder ikke blot om den store Semmelighed, Odin i

den nordiske Mythe hvister sin Son Valder i Dret paa Vaaleet, men bliver os i dette Billede af Verdenssymbolers Grundidee det Allivets Ord selv, som løser Tilværelsens Gaade og gennem den luttrede Villies Organ udbreder det evige Hjerteliv gennem alle Sphærer. Ralfen (Crater) og Ihufommelsens Fugl (Ravnen *) paa Hydraens Ryg vil jeg her blot pege paa som mulige Billedsymboler til den store Slangebetvingers Sphære, hvorved det Demoniske i Tilværelsen i dets trede Slangerod middelbart betvinges af den samme aandelige Centralkraft, der kuer Middelslangen og gennem det tilhøvede Befrielsens Ord bevæger Verfulksfoden mod den nordlige Drage.

Dog uden videre at udvikle denne Symbolismes Enkeltheder, ville vi her standse ved dens opheiede Hovedfigur. Efter Ophiochus dreier sig, ifølge Billedernes Stilling, i en heiere Naturs Orden, end Legemverdens Bevægelse om Orion, det hele Univers (fra Ost mod Vest). I hans mærkelige Stilling er hans opførte Rasken vendt fremad ligesom til Verdensdagens Ende, til Guldbendelsens Aftenrøde og Gorklarens Verdnær, til Hestens Ar (Spica) i den jomfruelige Seraphs (den himmelske Aftreas) Haand og til Tvillingernes Sjærlighedsrige. Kun til disse Grundtræk knytter sig den her meddeelte Anskuelse. Den fremtræder iffe med Fordring paa større objectiv Gylldighed, end den poetiske Mythefortællers Hypothes, der i den stærke af alle Billedbøger helst vil see og læse den Sandhed, hvorom alle Simle synes ham at vidne.

*) Enfr. Mythen om Odins Rævne.

